

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/martyrologia/86026,Niemieckie-egzekucje-w-lesie-kolo-Lisowa.html>

Pomnik w lesie koło Lisowa

ARTYKUŁ

Niemieckie egzekucje w lesie koło Lisowa

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: KAROLINA TRZESKOWSKA-KUBASIK

07.09.2021

Eskalacja terroru niemieckiego na terenie Kreishauptmannschaft Busko miała miejsce w latach 1943–1944. Licznych zbrodni Niemcy dokonywali w lasach: Weleckim, Skrzypiowskim, Włoszczowickim, Widuchowskim czy Koteckim.

Kolejnym, zapomnianym miejscem straceń na tym terenie jest las koło Lisowa.

Las koło Lisowa jest położony przy drodze z Lisowa do Woli Morawickiej. Na jego obszarze w egzekucjach zarówno pojedynczych jak i masowych w czasie II wojny światowej rozstrzeliwano głównie żołnierze Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich.

Miejsce straceń

Egzekucje w lesie koło Lisowa miały miejsce głównie w godzinach popołudniowych oraz wieczornych. Skazańców przywożono na miejsce straceń samochodami ciężarowymi, głównie z więzienia w Kielcach. W celu ukrycia śladów zbrodni, w miejscu kaźni Niemcy sadzili kilkuletnie jodełki oraz sosny.

Jerzy Gorgosz „Orkan”

W zbiorach Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej znajduje się obwieszczenie niemieckie z 25 listopada 1943 r. Widnieją na nim nazwiska 30 mieszkańców Kreishauptmannschaft Busko, których okupant skazał na karę śmierci. Wyrok na osobach oznaczonych numerami od 1 do 20 wykonano. Część osób rozstrzelano 26 listopada 1943 r. w Lesie Weleckim koło Buska-Zdroju, część zaś w lesie koło Lisowa 27 listopada 1943 r. W przypadku ostatniego miejsca kaźni, w tym dniu rozstrzelano 14 osób. Wśród nich znajdowali się głównie żołnierze BCh oraz AK.

**Okolice Lisowa. Mapa
Wojskowego Instytutu
Geograficznego**

Jedną z ofiar egzekucji był Jerzy Gorgosz „Orkan”, członek komórki wywiadu Związku Walki Zbrojnej-Armii Krajowej w Chmielniku. W 1942 r. komórka przekształciła się w Grupę Szturmową Szarych Szeregów. Mieszkanie „Orkana” oraz restauracja, którą prowadził wraz z żoną Aleksandrą, były skrynką kontaktową ZWZ-AK na trasie Busko-Zdrój-Kielce, Kielce-Pińczów oraz Kielce-Szydłów.

Pod koniec września 1943 r. Gorgosz odwiedził miejsce postoju oddziału por. Mariana Sołtysiaka „Barabasza”. Dokładna data aresztowania „Orkana” nie jest znana. Studiując część źródeł można wywnioskować, że Niemcy aresztowali go po jego powrocie do Chmielnika. Część zaś podaje, że Gorgosza aresztowano w drugiej połowie listopada 1943 r. we własnym mieszkaniu. „Orkana” osadzono w więzieniu w Kielcach przy ul. Zamkowej, gdzie został poddany brutalnemu śledztwu. Po egzekucji na miejsce zbrodni udała się żona Gorgosza wraz z żołnierzami AK, m.in. z Bronisławem Pałygą:

„Mogilę można było łatwo rozpoznać, choć nie była oznaczona żadnym kopczykiem, gdyż ziemia wówczas była zmarznięta, a w tym miejscu była zruszana. W mogile znaleźliśmy zwłoki 14-tu mężczyzn. Gorgoszowa rozpoznała swojego męża, poza tym inni obecni rozpoznali niejakiego Kuśmierczyka z Suliszowa i Leszczyńskiego z okolic Stopnicy. Żony wszystkich trzech potajemnie zabrały zwłoki, pozostałych 11-tu również ktoś odkopał i zabrał, ale nie wiem kto”.

Ciało Gorgosza pochowano na cmentarzu parafialnym w Lisowie. 30 marca 1946 r. przeniesiono je na cmentarz przy ul. Ściegiennego w Kielcach.

Karol Kuczmierczyk i Stanisław Małkowski

W egzekucji z 27 listopada 1943 r. śmierć ponieśli również: 35-letni urzędnik Zarządu Miejskiego – Karola Kuczmierczyk, a także 32-letni pracownik Izby Skarbowej w Busku-Zdroju - Stanisław Małkowski. Ostatni z nich został aresztowany 20 października 1943 r. pod zarzutem przynależności konspiracyjnej. Tego samego dnia osadzono go w więzieniu w Kielcach przy ul. Zamkowej, gdzie przebywał ponad miesiąc. Kilka dni po egzekucji jego żona i matka złożyły jego zwłoki do trumny, którą zakopały w odległości kilkudziesięciu metrów od miejsca egzekucji. Ciało Małkowskiego spoczęło na cmentarzu parafialnym w Busku-Zdroju 9 września 1945 r.

Tablica pomnika w lesie koło Lisowa

Pomnik w lesie koło Lisowa

27 listopada 1943 r. rozstrzelano także pracownika Zarządu Miejskiego w Pińczowie – Władysława Jabłonkę. Jego ciało odnalazła 7 grudnia 1943 r. jego żona - Stanisława Jabłonka.

Ofiarą listopadowej zbrodni w lesie koło Lisowa był również Henryk Leszczyński z Stopnicy. Podobnie jak Małkowski, przed egzekucją przebywał w więzieniu w Kielcach.

Jan Morycz „Sęk”

Ofiarą egzekucji z 27 listopada 1943 r. był ponadto żołnierz Batalionów Chłopskich – Jan Morycz „Sęk”. Pełnił on funkcję szefa sztabu Obwodu Stopnica BCh. W jego mieszkaniu przy ul. Wschodniej 16 (obecnie Batorego) w Busku-Zdroju mieścił się punkt kontaktowy. 21 października 1943 r. wskutek donosu konfidenta został aresztowany przez żandarmerię niemiecką z Buska-Zdroju. Morycza uprzedzono wcześniej o ryzyku aresztowania, nie zdążył on jednak wyjechać z miasteczka.

Żołnierza BCh osadzono w więzieniu przy ul. Zamkowej w Kielcach, gdzie przebywał ponad miesiąc. Pod

koniec listopada 1943 r. został zamordowany.

* * *

Zbrodnie niemieckie dokonywane na obszarze lasu koło Lisowa upamiętnia pomnik znajdujący się przy drodze z Lisowa do Woli Morawickiej. Widnieje na nim tabliczka o następującej treści:

„Pamięci partyzantów polskich rozstrzelanych przez gestapo w latach 1939 - 45. Społeczeństwo Lisowa w XX-lecie PRL”.

COFNIJ SIĘ